

Psykonetin lausunto STM:n kuulemistilaisuuteen 4.3. – Psykoterapiakoulutuksen I portaan uudistuksesta

1. Yliopistojen järjestämisvastuu turvaa koulutuksen laadun ja yhdenvertaisuuden

Psykonet-verkosto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi luonnoksesta psykoterapeuttikoulutuksen rakenteen uudistamiseksi. Toimitamme kuulemistilaisuudessa esitetyt diamateriaalit ja sen lisäksi myös tämän lausunnon asiaan liittyen.

Psykoterapeuttikoulutuksen järjestämisvastuun tulee olla yliopistoilla, niin kuin se on tähän saakka ollut. Koulutusvastuuyliopistoilla on tutkimusperustainen osaaminen, pedagoginen asiantuntijuus sekä vakiintuneet rakenteet koulutuksen hallinnointiin ja laadunvarmistukseen. Yliopistojen koordinoimana I portaan koulutus voidaan toteuttaa valtakunnallisesti yhdenvertaisena ja muodostaa saumattoman jatkumon II portaan psykoterapeuttikoulutuksiin. Tämä varmistaa myös potilasturvallisuuden ja kansallisesti yhdenmukaiset minimikompetenssit psykososiaalisten interventioiden toteuttamiseksi perusterveydenhuollossa.

2. I portaan koulutuksen integrointi PsM tutkintoon

Psykoterapeuttikoulutuksen I portaan sisällyttäminen psykologian maisterin tutkintoon (PsM) on perusteltua, koska PsM on ainoa perustutkinto, joka keskittyy mielen terveyteen ja sen hoitoon liittyvään ammattiosaamiseen. Psykologian opintoihin sisältyy jo valmiiksi psykososiaalisten interventioiden toteuttamisen edellyttämä teoreettinen perusta ja valmiudet interventioiden tuottamiseen, mutta nyt I portaan uudistuksen myötä psykologian koulutuksen opintosisällöissä panostetaan valtakunnallisesti entistä enemmän käytännön taitoharjoitteluun ja ohjattuihin koulutushoitoihin, jotka eivät aiemmin ole sisältyneet tutkintorakenteeseen yhtenevällä tavalla kaikissa yliopistoissa. Uudistus korjaa tämän rakenteellisen puutteen ja vahvistaa psykologien osaamista perustason psykososiaalisissa interventioissa.

I portaan koulutuksen integrointi PsM- tutkintoon tukee terapeuttisen hoidon saatavuutta eri ikäryhmille ja edistää terapiatakuun toteutumista. Psykologit toimivat jo tällä hetkellä keskeisessä roolissa mielen terveyspalveluissa niin interventioiden toteuttajina, työhöjaajina kuin kehittäjinäkin, ja koulutuksen systemaattinen sisällyttäminen tutkintoon tukee tätä yhteiskunnallista tehtävää.

I portaan integrointi myös muiden nykyisiin psykoterapeuttikoulutuksiin hakukelpoisten ammattiryhmien, kuten lääkäreiden, sairaanhoitajien ja sosiaalityöntekijöiden erikoistumiskoulutuksiin on täysin mahdollista, ja yhteistyötä Psykonetin sekä eri koulutusalojen edustajien välillä on jo tehty, jotta voidaan varmistaa yhdenmukaiset kompetenssit sekä tiivis yhteys koulutusohjelmien välillä.

3. Psykonetin valmistelutyö ja pilotit valtakunnallisen mallin perustana

Psykonet on tehnyt laajaa valmistelutyötä STM:n, HUSin ja useiden hyvinvointialueiden kanssa ja toteuttanut pilotteja, joiden perusteella on kehitetty yhteinen malli I portaan koulutuksen toteuttamiseksi. Pilotit – kuten Turun yliopiston ja Varhan sekä Helsingin yliopiston yhteistyömallit – osoittavat, että koulutuksen pedagoginen kokonaisuus toteutuu parhaiten yliopistojen johdolla tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Pilotit ovat lisäksi osoittaneet, että yliopistoissa on tarvittava pedagoginen osaaminen sekä järjestettävissä riittävät kouluttajaresurssit, jos rahoitusta siihen kohdennetaan. Hyvinvointialueet puolestaan hyötyvät opiskelijoiden toteuttamasta ohjatusta asiakastyöstä, joka lisää palvelukapasiteettia ja vahvistaa hoitoketjuja. Yhteistyö on myös kustannusvaikuttavaa ja skaalattavissa laajempiin toteutuksiin.

Piloteissa on toteutettu näyttöön perustuvia psykososiaalisia interventioita, jotka vastaavat hyvinvointialueiden asiakkaiden moninaiisiin tarpeisiin, sekä sopivat osaksi psykologien tavanomaista työskentelyä. Interventioiden työhöjaus on järjestetty siten, että siitä vastaavat sekä hyvinvointialueiden interventiotyötä tekevät psykologit että yliopistojen psykoterapiakoulutuksen suorittaneet kliiniset opettajat. Asiakkaat on valittu huolellisesti siten, että heidän tilanteensa ja tarpeensa vastaavat täsmällisesti I portaan oppimistavoitteita. Hyvinvointialueiden kanssa on solmittu yhteistyösopimuksia, jotka varmistavat, että asiakkaan palveluihin liittyvä vastuu sekä käytännöt säilyvät edelleen hyvinvointialueilla, kun taas pedagoginen vastuu on yliopistoilla. Hyvinvointialueiden ja yliopistojen väliset yhteisvirat tukevat tätä työnjakoa ja tarjoavat toimivan rakenteen sujuvalle yhteistyölle.

4. STM:n luonnoksen haasteet ja Psykonetin ehdotukset

STM:n luonnoksessa esitetty vastuunjako, jossa yliopisto vastaa 30 opintopisteen teoreettisesta kokonaisuudesta ja hyvinvointialue 15 opintopisteen käytännön osuuden toteutuksesta, ei turvaa koulutuksen yhdenmukaisuutta eikä pedagogista kokonaisuutta. Ehdotettu malli johtaisi opetuksen pirstoutumiseen, alueellisiin eroihin ja raskaaseen hallinnolliseen ohjaukseen. Lisäksi se vaarantaisi opiskelijoiden minimikompetenssien yhdenvertaisen saavuttamisen.

Turun, Oulun ja Helsingin yliopistoilla on ollut mahdollisuus hyödyntää TE-hankkeen koulutusmateriaaleja osana pilotointia. Vaikka hankkeessa on tehty tärkeää ja ansiokasta työtä interventio-osaamisen vahvistamiseksi hyvinvointialueilla, pilotointikokemukset osoittavat rakenteellisia ja pedagogisia puutteita. Hankkeen nettipohjaiset, manuaalipohjaiset ja diagnoosilähtöiset, tiukasti viitekehysidonnaiset mallit eivät tarjoa riittävää osaamisperustaa sille laaja-alaiselle psykososiaaliselle työskentelylle, jota mielenterveystyön ammattilaisilta perustasolla edellytetään toteuttaakseen terapiatakuuta, eivätkä pysty kattamaan näin ollen kaikkia hyvinvointialueiden palvelutarpeita.

Lisäksi yhden menetelmän tai viitekehysten varaan rakentuva kapea-alainen koulutus ei voi muodostaa riittävää ja monipuolista osaamisperustaa II portaan psykoterapiakoulutukselle. Tämä näkökulma on tuotu esille laajasti myös psykoterapiakoulutusten ohjausryhmissä (viittaus: Klaus Rannan puheenvuoro 4.3. kokouksessa).

Psykonetin näkemyksen mukaan koulutus tulee toteuttaa yhtenä kokonaisuutena yliopistojen koordinoimana. Sen tulee perustua yleisiin psykoterapeuttisiin kompetensseihin ja näyttöön perustuviin psykososiaalisiin interventioihin, joita voidaan soveltaa eri ikäryhmissä ja erilaisissa palvelukonteksteissa. Yliopistojen ja hyvinvointialueiden tiivis yhteistyö on edelleen välttämätöntä erityisesti ohjatun asiakastyön ja palvelujärjestelmään integroituvien hoitoprosessien osalta, ja tämä tulee huomioida koulutuksen rahoitus- ja toteutusmalleja koskevassa asetustyössä.

Rahoituksen tulisi perustua opintopistemääriin ja hyvinvointialueille ei tulisi säilyttää koulutuksen kilpailutusvastuuta. Kustannuksien jakaminen voisi olla mielekästä jo olemassa olevan koulutuskorvausmallin mukaisesti sekä kohdennettuna mahdollisiin yhteisvirkkoihin- tai toimiin, jolloin varmistettaisiin, että rahoitus kohdentuisi hyvinvointialueilla niiden ammattilaisten palkkoihin, jotka toteuttavat asiakastyötä, toimivat vastuuhenkilöinä ja ohjaavat opiskelijoita asiakastyön tekemisessä.

Yhteenveto

Psykonet muistuttaa, että molempien portaiden osalta koulutuksen järjestämisvastuun tulee olla yliopistoilla. I portaan koulutuksen sisältöjen on perustuttava yleisiin psykoterapeuttisiin valmiuksiin ja koulutuksessa toteutettava ohjattu asiakastyö tulee olla sovellettavissa eri ikäryhmille sekä kohdentua eri mielenterveyden oireisiin hyödynnettäviin näyttöön perustuviin psykososiaalisiin interventioihin. Rahoituksen jakoperusta tulisi opintopisteperustainen ja jakautua koulutuskorvausperiaatteella niiden tahojen kesken, jotka osallistuvat toteutukseen.

Näillä ratkaisulla voidaan varmistaa pedagogisesti eheä, valtakunnallisesti tasalaatuinen ja palvelujärjestelmää vahvistava koulutus, joka vastaa sekä opiskelijoiden osaamistarpeisiin että hyvinvointialueiden mielenterveyspalvelujen rakenteellisiin vaatimuksiin ja asiakkaiden tarpeisiin.

Psykonet on sitoutunut tarjoamaan asiantuntemustaan ja tiivistä yhteistyötä STM:n, hyvinvointialueiden ja muiden toimijoiden kanssa näiden tavoitteiden saavuttamiseksi hyvin nopealla aikataululla. Psykonet esittääkin, että ministeriön toimesta kootaan pikaisesti monialainen työryhmä tukemaan säädösvalmistelua, sekä järjestetään monialainen kuulemis- ja keskustelutilaisuus painottuen järjestämisvastuun ohella myös sisällöllisiin asioihin.

Psykonet yliopistoverkoston puolesta 9.3.2026,

Virpi-Liisa Kykyri, puheenjohtaja

